

НЕОНАТОЛОГІЯ, ХІРУРГІЯ ТА ПЕРИНАТАЛЬНА МЕДИЦИНА

ISSN 2226-1230 (PRINT)
ISSN 2413-4260 (ONLINE)

Щоквартальний медичний науково-практичний журнал
Видається з 2011 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія KB №18106-6906 від 2.09.2011 р.
Ідентифікатор медіа R30-02791 (Витяг з Реєстру суб'єктів у сфері медіа-реєстрів Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 07.03.2024 № 690)

Засновники: Буковинський державний медичний університет
Всеукраїнська громадська організація «Асоціація неонатологів України»

Відповідно до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора наук, кандидата наук та ступеня доктора філософії (відповідно до Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН України від 15 січня 2018 року № 32, зареєстрованого в Мін'юсті України 06 лютого 2018 року за № 148/21600):
- Наказом Міністерства освіти і науки України від 17.03.2020 року № 409, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.02.2018 року за № 148/21600, видання внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора наук, кандидата наук та ступеня доктора філософії, Категорія «Б».
- Наказом Міністерства освіти і науки України від 23.08.2023 року № 1035 видання перенесене з Категорії «Б» до Категорії «А».

Журнал включений у каталоги та наукометричні бази: Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського (National Library of Ukraine), «Українська науково-освітня телекомунікаційна мережа URAN (Open Journal Systems), CrossRef, WorldCat, Google Akademi, Index Copernicus, BASE, DOAJ, Scilit, Scopus, EBSCO.

NEONATOLOGY, SURGERY AND PERINATAL MEDICINE medical scientific journal

Key title: Neonatologîa, hîrurgiã ta perinatal'na medicina (Onl ine)
Abbreviated key title: Neonatol. hîr . perinat. med. (Online)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Бойчук Тарас Миколайович – д.мед.н., професор, професор кафедри гістології, цитології та ембріології Буковинського державного медичного університету, Академік Академії наук вищої школи України, Заслужений діяч науки і техніки України; спеціальність «Патологічна фізіологія» (м.Чернівці, Україна)

ШЕФ-РЕДАКТОР

Знаменська Тетяна Костянтинівна – член-кореспондент НАМН України, д.мед.н., професор, заступник директора з перинатальної медицини ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О. М. Лук'янової НАМН України», Президент Всеукраїнської громадської організації «Асоціація неонатологів України», Заслужений лікар України; спеціальність «Неонатологія» (м. Київ, Україна)

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Заступники головного редактора:

Годованець Юлія Дмитрівна – д.мед.н., професор, професор кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини Буковинського державного медичного університету; спеціальність «Неонатологія» (м. Чернівці, Україна)

Юзько Олександр Михайлович – д.мед.н., професор, завідувач кафедри акушерства та гінекології Буковинського державного медичного університету; спеціальність «Акушерство та гінекологія» (м. Чернівці, Україна)

Горбатюк Ольга Михайлівна – д.мед.н., професор, професор кафедри хірургії, ортопедії та травматології Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика; спеціальність «Дитяча хірургія» (м. Київ, Україна)

Наукові консультанти:

Добрянський Д.О. – д.мед.н., професор, професор кафедри педіатрії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; спеціальність «Неонатологія» (м. Львів, Україна)

Гречанина О.Я. – член-кореспондент НАМН України, д.мед.н., професор, директор Українського інституту клінічної генетики ВДНЗ «Харківський державний медичний університет МОЗ України»; спеціальність «Медична генетика» (м. Харків, Україна)

Дронова В.Л. – д.мед.н., професор, перший заступник директора з науково-організаційної роботи ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О. М. Лук'янової НАМН України», керівник відділення оперативної гінекології; спеціальність «Акушерство та гінекологія» (м. Київ, Україна)

Похилько В.І. – д.мед.н., професор, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи, професор кафедри педіатрії №1 з пропедевтикою та неонатологією Полтавського державного медичного університету; спеціальність «Дитяча анестезіологія» (м. Полтава, Україна)

Нечитайло Ю.М. – д.мед.н., професор, завідувач кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини Буковинського державного медичного університету; спеціальність «Педіатрія» (м. Чернівці, Україна)

Македонський І.О. – д.мед.н., професор, директор Медичного центру матері та дитини ім. Руднева, професор кафедри клінічної лабораторної діагностики Дніпропетровського національного університету імені О.Гончара МОН України; спеціальність «Дитяча хірургія» (м. Дніпро, Україна)

Деньга О.В. – д.мед.н., професор, завідувач відділу епідеміології та профілактики основних стоматологічних захворювань, стоматології дитячого віку та ортодонції ДУ «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМН України»; спеціальність «Стоматологія» (м. Одеса, Україна)

Владимиров О.А. – д.мед.н., професор, завідувач кафедри реабілітаційної медицини, фізичної терапії і спортивної медицини НУОЗ України імені П.Л.Шупика (м.Київ, Україна)

Давиденко І.С. – д.мед.н., професор, завідувач кафедри патологічної анатомії Буковинського державного медичного університету, дійсний член Міжнародної Академії Патології; спеціальність «Патологічна анатомія» (м.Чернівці, Україна)

Наукові редактори розділів журналу:

Неонатологія – Клименко Т.М., д.мед.н., професор, завідувач кафедри педіатрії №3 та неонатології Харківського національного медичного університету (м. Харків, Україна)

Медична генетика – Горовенко Н.Г., член-кореспондент НАМН України, д.мед.н., професор, завідувач кафедри медичної та лабораторної генетики Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика. (м. Київ, Україна)

Дитяча хірургія – Лосєв О.О., д.мед.н., професор, завідувач кафедри дитячої хірургії Одеського Національного медичного університету (м. Одеса, Україна)

Педіатрія – Сорокман Т.В., д.мед.н., професор, декан медичного факультету №4, професор кафедри педіатрії та медичної генетики Буковинського державного медичного університету (м. Чернівці, Україна).

Акушерство та гінекологія – Андрієць О.А., д.мед.н., професор, професор кафедри акушерства та гінекології Буковинського державного медичного університету (м. Чернівці, Україна)

Стоматологія – Савічук Н.О., д.мед.н., професор, проректор з наукової роботи, професор кафедри стоматології дитячого віку Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика (м.Київ, Україна)

Фізична та реабілітаційна медицина – Поляська О.С., д.мед.н., професор, професор кафедри внутрішньої медицини, фізичної реабілітації та спортивної медицини Буковинського державного медичного університету (м.Чернівці, Україна)

Патологія – Ткачук С.С., д.мед.н., професор, завідувачка кафедри фізіології ім. Я.Д.Кіршенблата Буковинського державного медичного університету (м.Чернівці, Україна)

Відповідальний редактор журналу «Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина»

Бабінцева А.Г. – д.мед.н., професор, професор кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини Буковинського державного медичного університету (м. Чернівці, Україна)

Відповідальний редактор електронної версії журналу в системі Open Journal Systems (OJS):

Годованець О.С. – к.мед.н., доцент, доцент кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини Буковинського державного медичного університету (м. Чернівці, Україна)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

НЕОНАТОЛОГІЯ:

Амбалаванан Н. (м. Бірмінгем, США)
Батман Ю.А. (м. Київ, Україна)
Воробйова О.В. (м. Київ, Україна)
Дессі А. (м. Кальярі, Італія)
Ковальова О.М. (м. Полтава, Україна)
Куріліна Т.В. (м. Київ, Україна)
Куртяну А.М. (м. Кишинів, Молдова)
Мавропуло Т.К. (м. Дніпро, Україна)
Мазманян П.А. (м. Єреван, Вірменія)
Павлишин Г.А. (м. Тернопіль, Україна)
Полін Р. (м. Нью-Йорк, США)
Похилько В.І. (м. Полтава, Україна)
Редько І.І. (м. Запоріжжя, Україна)
Рейтерер Ф. (м. Грац, Австрія)
Ріга О.О. (м. Харків, Україна)
Кісельова М.М. (м. Львів, Україна)
Нікуліна Л.І. (м. Київ, Україна)
Шунько Є.С. (м. Київ, Україна)
Яблонь О.С. (м. Вінниця, Україна)

ДИТЯЧА ХІРУРГІЯ:

Бабуч С.І. (м. Кишинів, Молдова)
Боднар О.Б. (м. Чернівці, Україна)
Бензар І.М. (м. Київ, Україна)
Власов О.О. (м. Дніпро, Україна)
Гулієв Ч.Б. (м. Баку, Азербайджан)
Дмитряков В.О. (м. Запоріжжя, Україна)
Коноплицький В.С. (м. Вінниця, Україна)
Левницька С.А. (м. Чернівці, Україна)
Мельниченко М.Г. (м. Одеса, Україна)
Микиєв К.М. (м. Бішкек, Киргизстан)
Наконечний А.Й. (м. Львів, Україна)
Пругула В.П. (м. Київ, Україна)
Руденко О.Є. (м. Київ, Україна)
Савицька Е. (м. Варшава, Польща)
Сокольник С.О. (м. Чернівці, Україна)
Спатару Р.І. (м. Бухарест, Румунія)
Фофанов О.Д. (м. Івано-Франківськ, Україна)
Хамраєв А.Ж. (м. Ташкент, Узбекистан)

АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ:

Абрамян Р.А. (м. Єреван, Вірменія)
Багірова Х.Ф. (м. Баку, Азербайджан)
Бойчук А.В. (м. Тернопіль, Україна)
Геряк С.М. (м. Тернопіль, Україна)
Гнатко О.П. (м. Київ, Україна)
Громова А.М. (м. Полтава, Україна)
Дубоссарська З.М. (м. Дніпро, Україна)
Каліновська І.В. (м. Чернівці, Україна)
Кравченко О.В. (м. Чернівці, Україна)
Лазуренко В.В. (м. Харків, Україна)
Ліхачов В.К. (м. Полтава, Україна)
Макачук О.М. (м. Івано-Франківськ, Україна)
Маркін Л.Б. (м. Львів, Україна)
Назаренко Л.Г. (м. Харків, Україна)
Лонгфорд Н.Т. (м. Лондон, Великобританія)
Окоєв Г.Г. (м. Єреван, Вірменія)
Пирогова В.І. (м. Львів, Україна)
Потапов В.О. (м. Дніпро, Україна)
Резніченко Г.І. (м. Запоріжжя, Україна)
Щербина М.О. (м. Харків, Україна)

ПЕДІАТРІЯ:

Аряєв М.Л. (м. Одеса, Україна)
Безрук В.В. (м. Чернівці, Україна)
Бойченко А.Д. (м. Харків, Україна)
Боконбаєва С.Д. (м. Бішкек, Киргизія)
Вакуленко Л.І. (м. Дніпро, Україна)
Гончарь М.О. (м. Харків, Україна)
Денисова М.Ф. (м. Київ, Україна)
Іванько О.Г. (м. Запоріжжя, Україна)
Квашніна Л.В. (м. Київ, Україна)
Ковтюк Н.І. (м. Чернівці, Україна)
Котова Н.В. (м. Одеса, Україна)
Кирилова Л.Г. (м. Київ, Україна)
Кривопустов С.П. (м. Київ, Україна)
Крючко Т.О. (м. Полтава, Україна)

Марушко Т.В. (м. Київ, Україна)
Починок Т.В. (м. Київ, Україна)
Ралі І.І. (м. Кишинів, Молдова)
Сенаторова Г.С. (м. Харків, Україна)
Сміян І.С. (м. Тернопіль, Україна)
Сокольник С.В. (м. Чернівці, Україна)
Токарчук Н.І. (м. Вінниця, Україна)
Шадрін О.Г. (м. Київ, Україна)
Ященко Ю.Б. (м. Київ, Україна)

МЕДИЧНА ГЕНЕТИКА:

Веропотвелян М.П. (м. Кривий Ріг, Україна)
Галаган В.Д. (м. Київ, Україна)
Гнатейко О.З. (м. Львів, Україна)
Ластівка І.В. (м. Чернівці, Україна)

СТОМАТОЛОГІЯ:

Бамбуляк А.В. (м. Чернівці, Україна)
Годованець О.І. (м. Чернівці, Україна)
Кузник Н.Б. (м. Чернівці, Україна)
Мірчук Б.М. (м. Львів, Україна)
Райлян С.К. (м. Кишинів, Молдова)

ФІЗИЧНА ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНА МЕДИЦИНА:

Дорофєєва О.Є. (м. Київ, Україна)
Єжова О.О. (м. Суми, Україна)
Неханевич О.В. (м. Дніпро, Україна)
Романчук О.П. (м. Одеса, Україна)

ПАТОЛОГІЯ:

Заморський І.І. (м. Чернівці, Україна)
Зяблицев С.В. (м. Київ, Україна)
Проняєв Д.В. (м. Чернівці, Україна)
Роговий Ю.Є. (м. Чернівці, Україна)
Ситнікова В.О. (м. Одеса, Україна)
Слободян О.М. (м. Чернівці, Україна)
Степаненко О.Ю. (м. Харків, Україна)
Цигикало О.В. (м. Чернівці, Україна)
Марковський В.Д. (м. Харків, Україна)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet рішенням Вченої ради

Буковинського державного медичного університету

Протокол №14 від 23 травня 2024 року

НАУКОВА РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ

Редакційно-видавничий відділ

Буковинського державного медичного університету МОЗ України

Адреса: 58002, Чернівці, площа Театральна, 2

Код ЄДРПОУ 02010971

Керівник відділу - Волошенюк Ірина Олексіївна

Контактний телефон: +38 (0372) 52-39-63

e-mail: print@bsmu.edu.ua

ВИДАВЕЦЬ

ТОВ «Редакція журналу «Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина»

Адреса: 04053, м. Київ, пров. Бехтерівський, 4Б, оф. 47

Код ЄДРПОУ 42656224

Директор видавництва - Кушнір Віталій Миколайович

Контактні телефони: +380673270800

e-mail: v.kushnir1111@gmail.com

Передплатний індекс: 89773.

Адреса для листування: Буковинський державний медичний університет МОЗ України, Театральна площа, 2, м. Чернівці, 58002, Україна. Заступнику головного редактора журналу "Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина" професору Годованець Юлії Дмитрівні.

Контактний телефон: +38(050)6189959

e-mail: neonatology@bsmu.edu.ua

Офіційний web-сайт журналу: <http://neonatology.bsmu.edu.ua/>

(Українська науково-освітня телекомунікаційна мережа "URAN", проект «Наукова періодика України, в рамках некомерційного проекту PublicKnowledge Project

Електронна версія журналу представлена:

Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського (м. Київ, Україна), Наукова періодика України, №347,

web-сайт: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>

Буковинський державний медичний університет МОЗ України (м. Чернівці, Україна),

web-сайт: http://www.bsmu.edu.ua/uk/science/scientific_mags_bsmu/neonatal

Журнал розсилається згідно Державного реєстру у провідні бібліотеки,

державні установи та вищі медичні навчальні заклади України.

Публікаційна етика журналу відповідає положенням «Єдині вимоги до рукописів, що представляються в біомедичні журнали, підготовки та редагування біомедичних публікацій» Міжнародного Комітету Редакторів Медичних Журналів

(International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) <http://www.icmje.org/>)

Редакція журналу підтримує міжнародні принципи наукових публікацій згідно рекомендацій Комітету з етики публікацій (COPE), Довіднику журналів відкритого доступу (DOAJ), Асоціації наукових видавців відкритого доступу (OASPA) та Всесвітньої асоціації медичних редакторів (WAME)

UDC: 616.1/8-036.868:615.8:355.271:342.9
DOI: 10.24061/2413-4260. XIV.2.52.2024.3

DEVELOPMENT OF PHYSICAL AND REHABILITATION MEDICINE IN UKRAINE DURING THE PERIOD OF MARTIAL STATUS

O. Polianska

Bukovinian State Medical University
(Chernivtsi, Ukraine)

Summary

The necessity to reform the health care system is inevitable due to an increased number of the wounded, injured and patients with functional disorders. The share of internally displaced persons (IDPs) has increased as well. Under the influence of stressful situations, they develop exacerbation of chronic diseases or occurrence of acute ones requiring rehabilitation measures. With severe combined injuries, restoration of lost or disturbed functions of the victims requires a specialized approach for rehabilitation, expensive equipment, availability of rehabilitation specialists, and current rehabilitation programs and protocols. The Ministry of Health of Ukraine carries out direct management of rehabilitation activities. It provides legal regulation on rehabilitation in health care, develops and approves legal acts, approves and implements protocol on giving rehabilitation aid in Ukraine. The Ministry monitors and evaluates the quality of rehabilitation performance at the rehabilitation institutions, participates in ensuring quality control over rehabilitation technical means, provides organization of rehabilitation aid at health care institutions, participates in international cooperation, ensures cooperation with rehabilitation institutions abroad. Its purpose is establishment and development an effective rehabilitation system in Ukraine, implementation of international protocols on giving rehabilitation aid, realization of rights of individuals with limited everyday functioning. The National Health Service in Ukraine (NHSU) has become a central executive body in the rehabilitation area. The NHSU implements the state policy in the field of medical care of the population ensured by the program of medical guarantees. The NHSU concludes contracts with health care institutions and purchases public medical services from them, monitors compliance with the terms of contracts and pays directly to institutions for rehabilitation services provided.

Key words: *Rehabilitation; Physical and Rehabilitation Medicine; Multidisciplinary Team; Legislative Acts; European Integration.*

The necessity to reform the health care system is inevitable due to an increased number of the wounded, injured and patients with functional disorders. The share of internally displaced persons (IDPs) has increased as well. Under the influence of stressful situations, they develop exacerbation of chronic diseases or occurrence of acute ones requiring rehabilitation measures [1].

With severe combined injuries, restoration of lost or disturbed functions of the victims requires a specialized approach for rehabilitation, expensive equipment, availability of rehabilitation specialists, and current rehabilitation programs and protocols.

Rehabilitation aid is provided by rehabilitation specialists employed by health institutions, scientific and teaching staff of higher educational (postgraduate) education, who have the right to provide medical aid, medical professional involved in rehabilitation as volunteers, and individuals possessing an appropriate license. It is important to admit that according to the law, rehabilitation aid can be provided outside the place of medical practice activity. The persons providing medical and rehabilitation aid are supposed to meet educational and professional qualification requirements. They must have relevant documents confirming their education and appropriate professional qualification [2,3]. Medical workers and rehabilitation specialists can participate in providing rehabilitation aid by means of telemedicine in case they are registered in the information-communication system ensuring provision of rehabilitation services.

The Ministry of Health of Ukraine carries out direct management of rehabilitation activities. It provides legal regulation on rehabilitation in health care, develops and approves legal acts, approves and implements protocol on giving rehabilitation aid in Ukraine. The Ministry monitors and evaluates the quality of rehabilitation

performance at the rehabilitation institutions, participates in ensuring quality control over rehabilitation technical means, provides organization of rehabilitation aid at health care institutions, participates in international cooperation, ensures cooperation with rehabilitation institutions abroad. Its purpose is establishment and development an effective rehabilitation system in Ukraine, implementation of international protocols on giving rehabilitation aid, realization of rights of individuals with limited everyday functioning [4].

The National Health Service in Ukraine (NHSU) has become a central executive body in the rehabilitation area. The NHSU implements the state policy in the field of medical care of the population ensured by the program of medical guarantees. The NHSU concludes contracts with health care institutions and purchases public medical services from them, monitors compliance with the terms of contracts and pays directly to institutions for rehabilitation services provided [5,6].

Within the scope of its powers, the NHSU ensures:

- 1) ordering and paying for rehabilitation services under the program of medical guarantees;
- 2) implementation of state target programs for the development of the rehabilitation system;
- 3) organization of rehabilitation at rehabilitation institutions and units based on the protocols of providing rehabilitation aid;
- 4) creation of conditions for providing individuals with limitations in everyday functioning with technical rehabilitation means, medical products and rehabilitation services during the whole period of rehabilitation;
- 5) providing individuals with limitations in life activity with conditions essential for their optimal level of functioning, providing access to social services.

Local executive bodies and local governments coordinate rehabilitation branch on a local level and among territorial communities. They ensure compliance with rehabilitation legislation on the territory of the community, promote formation of an adequate network of rehabilitation institutions and units, manage rehabilitation institutions, and organize their material-technical and financial supply. They approve target programs for the development of the rehabilitation system, create conditions for providing individuals with limitations in everyday functioning with rehabilitation services, technical rehabilitation means during the whole period of rehabilitation.

Rehabilitation is carried out by the multidisciplinary rehabilitation team (MDRT) united by a common goal and tasks of rehabilitation. The MDRT members provide rehabilitation aid at inpatient and outpatient departments during acute period, after it, and during longer rehabilitation terms [3]. The doctor specializing in physical medicine and rehabilitation (physiatrist) manages the MDRT. He is responsible for the organization of the teamwork and implementation of an individual rehabilitation plan. The team staff depends on limitations in everyday functioning of an individual requiring rehabilitation. The MDRT includes physical medicine and rehabilitation (PM&R) physician, physical therapist, occupational therapist, social worker, rehabilitation nurse, prosthetist-orthotist, speech therapist, and psychologist. The MDRT work includes drawing up an individual rehabilitation plan (IRP) and control over the implementation of rehabilitation measures. The MDRT can meet both off-line and on-line using information technologies ensuring observance of medical confidentiality. The MDRT approves IRP after every team member performed rehabilitation examination of an individual. They consider disorders available, limitations in everyday functioning, individual requirements and needs. They determine the rehabilitation prognosis and the place for carrying out rehabilitation measures. The plan should contain general purpose and tasks of rehabilitation, define the list of essential rehabilitation measures, quantitative needs for rehabilitation specialists, and needs for rehabilitation equipment.

The main tasks of the MDRT are:

- 1) ensuring the availability of rehabilitation at the first need;
- 2) determination of the rehabilitation prognosis, purpose and tasks of rehabilitation, drawing up an individual rehabilitation plan;
- 3) ensuring a comprehensive approach in providing rehabilitation aid;
- 4) ensuring a consistent and timely involvement of necessary specialists in the rehabilitation process;
- 5) making changes in the individual rehabilitation plan and discussion of patient's condition.

The rehabilitation specialist is obliged to provide an individual receiving rehabilitation aid with information about his health in an accessible form, limitations in everyday functioning available and other information, which provides the basis for drawing up the individual rehabilitation plan [4].

Rehabilitation measures in the field of health care involve pharmacological assistance within the competence of a physical medicine and rehabilitation physician,

physical therapy, occupational therapy, speech therapy, provision of prosthetics and orthotics, technical and other rehabilitation means according to the World Health Organization Recommendations. Rehabilitation in health care is financially provided at the expense of the state budget and local budgets, funds of legal entities and individuals, as well as other sources not prohibited by law [4].

Financing of rehabilitation aid is also carried out at the expense of introducing paid services in accordance with the list legally approved, under contracts with business entities, insurance organizations, target insurance funds, founders of rehabilitation institutions, charity funds donations, voluntary donations and other sources.

Medical, pharmaceutical workers and rehabilitation specialists are trained, retrained and take advanced training at relevant pre-higher and higher educational institutions, Internship, Medical Residency, Clinical Residency, Postgraduate and Doctorate studies in accordance with the legislation on education.

According to its international legal obligations, the state participates in the implementation of international programs on health care, exchanges ecological, medical and rehabilitation information, promotes professional and scientific contacts between health care workers, rehabilitation specialists, exchange of advanced methods and technologies, organizes joint training of specialists. Health care institutions, rehabilitation institutions and citizens have the right to conclude contracts with foreign legal entities and individuals.

Therefore, development and establishment of physical rehabilitation in Ukraine is going at a fast pace according to current requirements considering international experience. Rehabilitation institutions, depending on the scope of rehabilitation measures, are of the following types: rehabilitation in health care, medical-social rehabilitation, social rehabilitation, psychological-behavioral rehabilitation, vocational rehabilitation, occupational rehabilitation, physical-sports rehabilitation.

At the same time, there are a number of issues to be solved as soon as possible. First of all, it is training specialists through their specialization, thematic advanced training courses, training abroad. Development of national protocols, guidelines, methodological recommendations, algorithms to provide rehabilitation aid, improvement of the material and technical base for modern rehabilitation departments are necessary.

Conclusions. The war promoted the development and establishment of rehabilitation medicine in Ukraine. Development of rehabilitation medicine in Ukraine keeps pace with European integration considering the peculiarities of the wartime. The experience in its organization and comprehensive assessment of the results of implementation of rehabilitation medicine in Ukraine may be useful for the countries of the European Community, which have not yet faced such challenges.

Conflicts of interest. There are no actual or potential conflicts of interest related to this publication.

Funding sources. The article was published without financial support.

References:

1. Zakon Ukrainy pro reabilitatsiiu u sferi okhorony zdorov'ia [The Law of Ukraine on Rehabilitation in Healthcare]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 2021r. № 8, st.59 [Internet]. 2021 [onovleno 2023 Ver 7; tsytovano 2024 Sich 1]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (in Ukrainian)
2. Kabinet Ministriv Ukrainy Kabinet Ministriv Ukrainy. Pytannia orhanizatsii reabilitatsii u sferi okhorony zdorov'ia [The organization of rehabilitation in the healthcare sector]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.11.2021r. № 1268 [Internet]. Kyiv; 2021 [onovleno 2024 Kvi 6; tsytovano 2024 Kvi 10]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2021-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)
3. Bila Knyha z Fizychnoi ta Reabilitatsiinoi Medytsyny v Yevropi [White Paper on Physical and Rehabilitation Medicine in Europe]. Ukrainyskiy zhurnal fizychnoi ta reabilitatsiinoi medytsyny. 2018;2(Dodatok):113-44. Dostupno: <http://www.whitebookprm.eu/wp-content/uploads/2019/03/WB-2018-3rd-Edition-UA-fin.pdf> (in Ukrainian)
4. Kabinet Ministriv Ukrainy. Deiaki pytannia orhanizatsii reabilitatsii u sferi okhorony zdorov'ia [Some issues of organizing rehabilitation in the healthcare sector]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.12.2022r. № 1462 [Internet]. Kyiv; 2022 [onovleno 2023 Hru 12; tsytovano 2024 Sich 7]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1462-2022-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)
5. Kabinet Ministriv Ukrainy. Poriadok realizatsii derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannia naselennia u 2023 rotsi [The procedure for implementing state guarantees of medical care for the population in 2023]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 hrudnia 2022r. № 1464 [Internet]. Kyiv; 2022 [onovleno 2023 Lys 4; tsytovano 2024 Sich 7]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1464-2022-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)
6. Kabinet Ministriv Ukrainy. Deiaki pytannia realizatsii prohramy derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannia naselennia u 2024 rotsi [Some issues of implementation of the program of state guarantees of medical care for the population in 2024]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.12.2023r. № 1394 [Internet]. Kyiv; 2023 [tsytovano 2024 Sich 7]. Dostupno: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-realizatsii-prohramy-derzhavnykh-harantii-medychnoho-obsluhovuvannia-naselennia-u-2024-rotsi-i221223-1394> (in Ukrainian)
7. Ministerstvo Okhorony Zdorov'ia. Pro zatverdzhennia Nomenklatury spetsialnostei profesionaliv u haluzi okhorony zdorov'ia u zakladakh okhorony zdorov'ia, Pereliku tsykli spetsializatsii ta tematychnoho udoskonalennia za spetsialnostiamy profesionaliv u haluzi okhorony zdorov'ia u zakladakh okhorony zdorov'ia ta profesionaliv z vyshchoiu nemedychnoiu osvitoiu [On Approval of the Nomenclature of Specialties of Healthcare Professionals in Healthcare Institutions, the List of Specialization Cycles and Thematic Improvement in the Specialties of Healthcare Professionals in Healthcare Institutions and Professionals with Higher Non-Medical Education]. Nakaz MOZ vid 23.01.2024r. № 112 [Internet]. Kyiv; 2024 [tsytovano 2024 Ber 7]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0159-24#Text> (in Ukrainian)
8. Polianska OS, Polianskyi Iu, Hulaha OI, Moskaliuk II. Pidhotovka likariv fizychnoi ta reabilitatsiinoi medytsyny pid chas voiennoho stanu [Training of doctors of physical and rehabilitation medicine during martial law]. V: Materialy III Naukovo-praktychnoi internet-konferentsii Rozvytok pryrodnychkh nauk yak osnova novitnikh dosiahnen u medytsyni [Internet]; 2023 Cher 21; Chernivtsi. Chernivtsi; 2023 [tsytovano 2024 Liut 8], s.410-1. Dostupno: <http://dspace.bsmu.edu.ua:8080/handle/123456789/24341> (in Ukrainian)

ФІЗИЧНА ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНА МЕДИЦИНА В УКРАЇНІ: РОЗВИТОК ТА ДОСЯГНЕННЯ

О. С. Полянська

**Буковинський державний медичний університет
(м. Чернівці, Україна)**

Резюме.

На теперішній час відповідна служба здоров'я України, яка обслуговує населення за програмою медичних гарантій, підписує співпрацю з закладами охорони здоров'я та надає реабілітаційні послуги, контролює виконану роботу та фінансує реабілітаційні заклади за проведені медичні інтервенції.

Мета дослідження. Здійснення аналізу щодо розвитку та досягнень фізичної та реабілітаційної медицини в Україні.

Матеріал та методи дослідження. Аналіз нормативних документів та відповідної літератури щодо надання реабілітаційних послуг в Україні.

Результати. Реабілітаційна допомога населенню проводиться шляхом надання реабілітаційних послуг стаціонарно та амбулаторно. Національна служба здоров'я України впроваджує державні цільові програми для підвищення рівня реабілітації з використанням протоколів надання реабілітаційної допомоги із забезпеченням осіб з порушенням функціонування асистивними технічними засобами реабілітації та соціальними послугами. Територіальні громади сприяють формуванню оптимальної мережі реабілітаційних закладів, організують їх матеріально-технічне та фінансове забезпечення, затверджують цільові програми розвитку реабілітаційних послуг, допомагають пацієнтам з особливими потребами, у тому числі, забезпеченням допоміжними засобами реабілітації. Реабілітаційна допомога надається мультидисциплінарною реабілітаційною командою, що об'єднана спільною метою та завданнями реабілітації і надає реабілітаційні послуги стаціонарно та амбулаторно у гострому, післягострому та довготривалому періодах. При використанні телемедицини можуть залучатися фахівці з реабілітації через телеконсультування у режимі реального часу або відкладеного часу, теледіагностики, спостереження у вигляді віддаленого моніторингу з обов'язковим заповненням облікових форм.. Телеконсультування пацієнта з наявними порушеннями функціонування проводиться за допомогою комп'ютеру, спеціального програмного забезпечення для виконання вправ, електромеханічного або електронного тренажера чи пристроїв взаємодії. Система радіотелемоніторингу дає змогу одночасного контролю електрокардіограми та артеріального тиску при проведенні фізичного навантаження.

Висновки. Розвиток та становлення фізичної реабілітації в Україні йде швидкими темпами у відповідності до вимог сьогодення і з урахуванням міжнародного досвіду.

Ключові слова: медична реабілітація; фізична та реабілітаційна медицина; мультидисциплінарна команда; фахівці з реабілітації.

Contact Information:

Oksana Polianska – MD, Doctor of Medical Science, Full Professor, Professor of the Department Internal Medicine, Physical Rehabilitation and Sport Medicine, Bukovinian State Medical University (Chernivtsi, Ukraine).

e-mail: okspolyan@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3889-7568>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6505477175>

Researcher ID: D-1450-2017

Контактна інформація:

Полянська Оксана Степанівна – д.мед.н., професор, професорка кафедри внутрішньої медицини, фізичної реабілітації та спортивної медицини Буковинського державного медичного університету (м. Чернівці, Україна).

e-mail: okspolyan@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3889-7568>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6505477175>

Researcher ID: D-1450-2017

Received for editorial office on 10/02/2024
Signed for printing on 15/04/2024